

SQARIME METODOLOGJIKE

1. Sqarime të përgjithshme metodologjike për statistikat e jashtme

Statistikat e jashtme përfaqësojnë sublimim të disa hulumtimeve statistikore të veçanta për mbledhjen, përpunimin dhe publikimin e të dhënave për situatën dhe/ose transaksionet me jorezidentët, konkretisht: bilanci i pagesave, investimet direkte, pozicioni i investimeve ndërkombëtare, rezervat zyrtare valutore, borxhi i jashtëm bruto dhe kërkesat e jashtme bruto.

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut, me qëllim të respektimit të standardeve statistikore ndërkombëtare dhe përgatitjes së të dhënave të krahasueshme ndërkombëtare, fokuson aktivitetet e saj kryesisht në respektimin e standardeve të përcaktuara ndërkombëtarisht dhe zbatimin e manualeve më të fundit në fushën e bilancit të pagesave, investimeve të huaja direkte, borxhit të jashtëm bruto dhe kërkesave, si dhe rezervave zyrtare valutore.

1.1. Harmonizimi me standardet statistikore europiane dhe ndërkombëtare

Harmonizimi i raporteve statistikore nga statistikat e jashtme kryhet nëpërmjet zbatimit të udhëzimeve ndërkombëtare dhe përfshirjes së tyre në statistikat kombëtare.

Udhëzimet ndërkombëtare dhe rregulloret e BE-së që zbatohen për mbledhjen dhe përpunimin e të dhënave janë si më poshtë:

- Manuali për pozicionin e investimeve ndërkombëtare dhe bilancin e pagesave BPM6 (Manuali i Bilancit të Pagesave dhe Pozicionit Ndërkombëtar të Investimeve, botimi i gjashtë (BPM6), 2009, FMN);
- Manuali i FMN-së për rezervat ndërkombëtare dhe likuiditetin në valutë të huaj (angl. International Reserves and Foreign Currency Liquidity: Guidelines for a Template, IMF 2013);
- Manuali i statistikave të borxhit të jashtëm (angl. External Debt Statistics: Guide for Compilers and Users, IMF, 2013);
- Udhëzimet e OECD-së mbi Përkufizimet e Investimeve të Huaja Direkte, botimi i 4-të, BD4 (angl. OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment 4th Edition BD4);
- Rregullativa (EC) nr. 184/2005 e Parlamentit Evropian dhe të Këshillit (angl. Regulation (EC) No 184/2005 of the European Parliament and of the Council;
- Commission Regulation (EC) No 601/2006, implementing Regulation (EC) No 184/2005 (angl. Rregullorja e Komisionit (EC) nr. 601/2006, Rregullorja zbatuese (KE) Nr. 184/2005;
- Commission Implementing Regulation (EU) No 228/2014, amending Regulation (EC) No 601/2006;

Klasifikimet që zbatohen gjatë mbledhjes dhe përpunimit të të dhënave për këto anketa janë si më poshtë:

- KNA - Klasifikimi Nacional i Aktiviteteve (në harmonizim me NACE Rev. 2);
- Klasifikimi nacional i sektorëve (në harmonizim me ESA 2010);
- Standardi ndërkombëtar për klasifikimin e vendeve dhe valutave (ISO country and currency codes).

Legjislacioni nacional, i cili përcakton përmbajtjen e të dhënave të mbledhura për qëllime të statistikave të jashtme, është në pajtim me Ligjin e Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut "Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 dhe 83/18 dhe "Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 6p.110/21) dhe Ligjit të Veprimtarisë me Valutë të Huaj ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.34/01, 49/01, 103/01, 51/03, 81/08, 24/11, 135/11, 188/13, 97/15, 153/15 dhe 23/16 dhe "Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 110/21). Rezidenca e njësive institucionale është përcaktuar me Ligjin e Veprimtarisë me Valutë të Huaj, pasi personat fizikë të cilët përkohësisht qëndrojnë në Republikën e Maqedonisë së Veriut në bazë të vizës së vlefshme të qëndrimit, përkatësisht vizës së punës në kohëzgjatje prej së paku 6 muajsh, trajtohen si rezidentë të R. Maqedonia e Veriut¹.

Njësitë raportuese janë persona juridikë dhe fizikë që kryejnë transaksione ekonomike me jorezidentë dhe të cilët, në varësi të llojit të transaksioneve me jorezidentë, raportojnë kërkesat dhe detyrimet e tyre ndaj jorezidentëve në bazë të instrumenteve të borxhit, investimeve kapitale brenda dhe nga jashtë vendit, kërkesat dhe detyrimet e tyre ndaj jorezidentëve në bazë të instrumenteve të tjera financiare, etj. Raportimi është direkt (drejtpërdrejt nga njësitë raportuese) dhe indirekt (nëpërmjet institucioneve të tjera që kanë informacion për një lloj të caktuar transaksionesh me jorezidentë).

1.2. Politika e publikimit dhe auditimit të të dhënave

1.2.1 Politika e publikimit të të dhënave

Të dhënat për statistikën e jashtme publikohen me periodicitet dhe afate të përcaktuara të dhëna në kalendarin e publikimit të të dhënave (të disponueshme në faqen e internetit të BPRMV-së - http://nbrm.mk/kalendar_na_objavuvanje_na_podatoci.nspj).

Metodologjitë për statistikën e jashtme janë të publikuara edhe në faqen e internetit të BPRMV-së.

1.2.2 Politika e rishikimit të të dhënave

Të dhënat rishikohen në baza të rregullta vjetore, brenda t+270 ditëve pas përfundimit të vitit raportues.

Gjithashtu, nëse është e nevojshme, rishikimi i të dhënave të publikuara mund të bëhet më shpesh në rastet e:

- marrjen e informacioneve dhe të dhënave të reja dhe/ose të korrigjuara nga njësitë raportuese; ose

- ndryshime në burimet e të dhënave ose në metodologjinë për përpilimin e një vrojtimi të veçantë statistikor.

Në pajtueshmëri me rekomandimet ndërkombëtare, ndryshimeve më të rëndësishme në të dhënat që rezultojnë nga rishikimet e kryera, u jepet shpjegimi i duhur me një fusnotë ose brenda njoftimeve për shtyp.

Rishikimi i të dhënave në seritë kohore historike kryhet duke filluar nga momenti i ndodhjes së ngjarjes që ka çuar në modifikimin e të dhënave, ose nëse nuk ka kushte të përshtatshme për këtë, për periudhë më të gjatë kohore.

¹ Ky përkufizim i rezidencës së personave fizikë dhe zbatimi i tij në krijimin e të dhënave statistikore është një përjashtim nga rekomandimi i deklaruar në standardet ndërkombëtare statistikore, ku vendbanimi ose synimi për të qëndruar në një vend për një vit ose më shumë përdoret si kriter për përcaktimin e vendbanimit.

Nëse ka ndryshim në paraqitjen e të dhënave (publikimi i treguesit të ri - sektori, instrumenti etj.), seritë kohore historike rishikohen duke filluar nga momenti i paraqitjes së treguesit të ri, nëse ekzistojnë kushte të përshtatshme për këtë.

SEKTORI I TREGTISË SË JASHTME DHE I SEKTORIT VALUTOR

Tabelat nr.18-23 BILANCI PAGESOR

Bilanci i pagesave është raport statistikor për periudhë të caktuar kohore, i cili në mënyrë sistematike përmbledh të gjitha transaksionet ekonomike të Republikës së Maqedonisë së Veriut jashtë vendit. Si transaksione që paraqiten në bilancin e pagesave nënkuptohen ekskluzivisht transaksionet ndërmjet rezidentëve dhe jorezidentëve që ndodhin në bazë të një marrëveshjeje reciproke dhe përfshijnë shkëmbimin e vlerës ose transferimin e vlerës pa pagesë të kundërvlerës.

Në pajtim me Ligjin e Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe rregulloret në fushën e punëve valutore, Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut (BPRMV) është përgjegjëse për përpilimin dhe mbikëqyrjen e ekzekutimit të bilancit pagesor.

Të dhënat publikohen në baza tremujore, në miliona euro dhe dollarë amerikanë. Transaksionet e emërtuara në monedha të tjera konvertohen në euro dhe dollarë amerikanë sipas kursit të këmbimit në ditën e transaksionit.

Burimet bazë të të dhënave për ecurinë e bilancit të pagesave janë:

- dokumenti i vetëm doganor (DVD) për shkëmbimin tregtar të jashtëm të Republikës së Maqedonisë së Veriut;
- sistemi i raportimit të qarkullimit të pagesave të bankave jashtë vendit (QPJV);
- sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm dhe kërkesave (BJKJ);
- raportet bankare mbi gjendjen e mjeteve dhe detyrimeve (KNBIFO);
- raportet mujore për ndryshimet dhe kushtet e llogarive jashtë vendit të rezidentëve që nuk janë banka të autorizuar dhe gjendjen dhe qarkullimin e llogarive të regjistruara (raportet mujore - RM);
- raportet plotësuese të BPRMV-së për gjendjen e rezervave zyrtare valutore të Republikës së Maqedonisë së Veriut;
- të dhënat nga pyetësi vjetor për investimet në/nga jashtë - IJ 11 dhe IJ 22;
- raporti tremujor për rezultatet financiare të arritura dhe të planifikuara në viti aktual (KVS);
- pyetësin për njoftimin e shlyerjes kontraktuale të detyrimeve dhe të arkëtueshmeve (PDA);
- raporte tremujore për kërkesat dhe detyrimet e bazuara në operacionet tregtare të rezidentëve jashtë vendit (RTKA).
- raport për gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë të kapitalit dhe aksionet në fondet e investimeve (ILV - 1) dhe raport për gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë të borxhit (ILV - 2).

Konventa për shenjat në bilancin e pagesave

Në kuadër të llogarisë rrjedhëse dhe kapitale, hyrjet dhe daljet regjistrohen me shenjë pozitive, ndërsa në llogarinë financiare, rritja e mjeteve dhe e detyrimeve regjistrohet me shenjë pozitive, ndërsa rënia e mjeteve dhe e detyrimeve regjistrohet me shenjë negative.

Tabela 1. Konventa për përdorimin e shenjave

	БПМ6
<i>Тековна и капитална сметка</i>	
Извоз / Прилив	+
Увоз / Одлив	+
Нето	(Прилив - Одлив)
<i>Финансиска сметка</i>	
<i>Средства</i>	
Зголемување	+
Намалување	-
Нето	(Зголемување + Намалување)
<i>Обврски</i>	
Зголемување	+
Намалување	-
Нето	(Зголемување + Намалување)
<i>Финансиска сметка: нето-кредитирање (+) / нето-задолжување (-)</i>	<i>(Средства - Обврски)</i>

Sektorët institucionalë

Njësitë institucionale janë të grupuara në disa sektorë institucionalë. Klasifikimi në sektorë institucionalë vlen vetëm për njësitë rezidente. Ndarja e sektorëve institucionalë është në përputhje me sektorët dhe nën-sektorët e listuar në SNA 2008², por ato janë paraqitur në një nivel më të lartë agregimi.

Rezidentët klasifikohen në sektorët dhe nënsektorët bazë të mëposhtëm:

- Banka qendrore (autoriteti monetar)
- Shteti
- Institucionet depozituese, me përjashtim të bankës qendrore
- Sektorë të tjerë, të ndarë në:
 - Institucione të tjera financiare
 - Ndërmarrjet jofinanciare, familjet dhe institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive.

Banka qendrore është Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Shteti përfaqësohet përmes njësive institucionale që janë formuar përmes proceseve politike dhe kanë autoritet legjislativ, gjyqësor dhe ekzekutiv mbi njësitë e tjera institucionale në një territor të caktuar. Sektori "shtetëror" përfshin nënsektorët e mëposhtëm: pushtetin qendror; pushteti lokal; fondet e sigurimeve shoqërore.

Institucionet depozituese, përveç bankës qendrore, përfshijnë institucionet, veprimtaria kryesore e të cilave është ndërmjetësimi financiar. Ata kanë detyrime të bazuara në depozita dhe instrumente financiare, të cilat janë zëvendësues të afërt të depozitave. Ky sektor përfshin të gjitha bankat që kanë marrë leje për themelim dhe funksionim nga guvernatori i Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut, si dhe degët e bankave të huaja që kanë marrë leje për hapje dhe operim në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

² Sistemi i Llogarive Nacionale 2008, Komisioni European, Fondi Monetar Ndërkombëtar, Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik, Kombet e Bashkuara, Banka Botërore, 2009.
(<https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>).

Institucionet e tjera financiare ato përfshijnë institucionet financiare jodepozitare dhe ndërmjetësues të tjerë financiarë, si dhe shoqëritë e sigurimit dhe fondet e pensione.

Korporatat jofinanciare, familjet dhe institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive. Ndërmarrjet jofinanciare përfshijnë njësi institucionale (në pronësi publike ose private), aktiviteti kryesor i të cilave është prodhimi i mallrave të destinuara për shitje dhe/ose ofrimi i shërbimeve jofinanciare. Amvisëritë përkufizohen si persona, ose grupe personash, të cilët ndajnë të njëjtat strehim, të ardhura dhe pasuri nga grupi, dhe që konsumojnë lloje të caktuara të mallrave dhe shërbimeve. Institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë familjeve janë njësi institucionale, veprimtaria kryesore e të cilave është ofrimi i mallrave dhe shërbimeve për familjet dhe komunitetin pa kompensim ose me çmime ekonomikisht të parëndësishme.

Sqarime metodologjike për zërat individualë të bilancit të pagesave

LLOGARIA RRJEDHËSE

Mallrat

Burimi kryesor i të dhënave për tregtinë e jashtme të Republikës së Maqedonisë së Veriut është dokumentacioni doganor (DVD), i cili grumbullohet nga Drejtoria doganore e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe përpunohet dhe publikohet nga Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut (EShSRMV) dhe BPRMV-së.

EShSRMV-ja, në pajtim me Metodologjinë e Regjistrimit të Këmbimit të Tregtisë së Jashtme në Statistikat Tregtare, publikon të dhënat për eksportet **mbi bazën f.o.b.**

BPRMV-ja, në pajtim me rekomandimet e BPM6, me rastin e regjistrimit të mallit në bilancin e pagesave, bën një rregullim të fushës dhe klasifikimit, përkatësisht për:

- mbulimi: për mallrat e kthyera dhe për mallrat e eksportuara/importuara nga migrantët;
- klasifikimi: për faktorin **c.i.f./f.o.b.** dhe përsosjet. Në bilancin e pagesave, eksportet dhe importet tregohen mbi bazën **f.o.b.**, prandaj është e nevojshme të rregullohen importet për faktorin **c.i.f./f.o.b.** përcaktohet në bazë të normave mesatare të përcaktuara ndërkombëtarisht për llogaritjen e këtyre shpenzimeve. Nga viti 1998 e në vazhdim, faktori **c.i.f./f.o.b.** është llogaritur sipas metodologjisë së vendosur, e cila bazohet në të dhënat nga DVD-ja për transport dhe sigurim të barazive me destinacion në Republikën e Maqedonisë së Veriut të përshtatura për importin e përgjithshëm.

Nënkomponta shtesë e zërit "mallra" përfaqësohet nga punët e ndërmjetësimit. Burimi bazë i të dhënave për këtë zë është qarkullimi i pagesave të bankave me vendet e huaja. Kompensimi për ndërmjetësim në blerjen dhe shitjen e mallrave regjistrohet vetëm në anën e eksportit, në bazë bruto, duke treguar mallrat e blera si eksporte negative dhe mallrat e shitura si eksporte.

Shërbime

Shërbimet e prodhimit për përfundimin e mallrave në pronësi të tjerëve:

Burimi i të dhënave për përfundimin e mallit është dokumenti i vetëm doganor (DVD) për shkëmbimin tregtar të jashtëm të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Transport: Të dhënat lidhur me transportin janë nga qarkullimi i pagesave të bankave me shtetet e huaja dhe raportet mujore - RM. Ekziston mundësia e ndarjes sipas llojeve të transportit (ajror, detar, hekurudhor dhe rrugor) dhe sipas kategorive të shërbimeve (transportimi i mallrave, udhëtarëve dhe të tjerë). Bëhet rregullimi për daljen e shërbimeve të

transportit (transportimi i mallrave) për pjesën e faktorit **c.i.f./f.o.b.** që i referohet kostove të shërbimeve të transportit të kryera nga jorezidentët.

Turizmi: Burim janë të dhënat nga qarkullimi i pagesave të bankave me vendet e huaja dhe raportet mujore - RM.

Shërbime të tjera: Burimi bazë janë të dhënat nga qarkullimi i pagesave të bankave jashtë vendit për arkëtimet dhe pagesat ndaj jorezidentëve sipas llojeve të shërbimeve: ndërtimi, shërbimet e sigurimit, shërbimet financiare, kompensimi për përdorimin e pronës intelektuale, telekomunikacioni, kompjuteri dhe informacioni. Shërbime, shërbime të tjera biznesi, shërbime personale, kulturore dhe rekreative dhe shërbime qeveritare. Rregullimi bëhet në daljen e sigurimit për pjesën e faktorit **c.i.f./f.o.b.** që i referohet shpenzimeve të sigurimit gjatë transportit të mallrave. Rregullimi bëhet në rastin e shërbimeve të ndërmjetësimit financiar, nëpërmjet rishpërndarjes së një pjese të të ardhurave nga investimet, bazuar në llogaritjen e eksportit dhe importit të shërbimeve të ndërmjetësimit financiar të matur në mënyrë indirekte (FISIM). Si burim shtesë i të dhënave për lloje individuale të shërbimeve, përdoren të dhënat nga raportet mujore - RM.

Të ardhurat primare

Të ardhurat primare si përbërës i bilancit të pagesave rrjedhin nga: kompensimi për punonjësit (rezidentë të punësuar nga jorezidentë dhe anasjelltas) dhe të ardhurat nga investimet. Të ardhurat nga investimet përfaqësojnë fitimet kapitale nga investimet direkte, investimet e portofolit, investimet e tjera dhe mallrat rezervë.

Të ardhurat nga investimet direkte: Të dhënat përfshijnë dividendën dhe fitimin e shpërndarë, fitimin e riinvestuar dhe të pashpërndarë, si dhe interesat nga borxhi ndërkompani. Dividentët për vitin aktual paraqiten në momentin e pagesës/arkëtimin të tyre, ndërsa për vitet e mëparshme (duke filluar nga të dhënat për vitin 2012) shfaqen në momentin e fitimit të së drejtës së dividendit. Burimi i të dhënave për dividendët e paguar/arkëtuar është qarkullimi i pagesave të bankave me vendet e huaja. Burimi i të dhënave për fitimet e riinvestuara dhe dividendët e deklaruar për pagesë për vitet e mëparshme është Pyetësori Vjetor i Investimeve Direkte. Fitimi i riinvestuar për vitin aktual është vlerësuar në bazë të rezultateve të raportit tremujor mbi rezultatin financiar të arritur dhe të planifikuar në vitin aktual (KVS).

Dividenta dhe interesi, në kuadër të të ardhurave nga investimet direkte, ndahen në varësi të llojit të investimit direkt: investimi i investitorit direkt në ndërmarrjen në të cilën është investuar, investimi i kthimit (investimi i ndërmarrjes me investim direkt në kapitalin e investitorit direkt) ose investime ndërmjet ndërmarrjeve të lidhura horizontalisht.

Të ardhura nga investimet e portofolit: ky komponent përfshin dividendët nga kapitali me përjashtim të aksioneve/pjesës së aksioneve në fondet e investimeve, të ardhurat nga investimet që u përkasin pronarëve të aksioneve/pjesës së aksioneve në fondet e investimeve dhe interesat. Deri në vitin 2015, burimi i të dhënave për dividendët e paguar dhe të arkëtuar është qarkullimi i pagesave të bankave jashtë vendit, ndërsa duke filluar nga janari i vitit 2015, për dividendët e mbledhur nga kapitali, si burim të dhënash përdoret raporti për gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë dhe pjesës së aksioneve në fondet e investimeve (ILV – 1).

Interesi përfshin të dhëna për interesat e mbledhura nga investimet e rezidentëve në letrat me vlerë të borxhit të jashtëm dhe interesin e paguar në bazë të investimeve të jorezidentëve në letrat me vlerë të borxhit të brendshëm. Burimi janë të dhënat nga qarkullimi i pagesave të bankave jashtë dhe raporti ILV - 2 Raport për gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë të borxhit, duke filluar nga viti 2015.

Të ardhura nga investime të tjera: Të dhënat përfshijnë interesat e mbledhura dhe të paguara për depozitat, si dhe interesin e llogaritur në bazë të kredive afatshkurtra dhe

afatgjata. Burimi janë të dhënat nga qarkullimi i pagesave të bankave jashtë vendit dhe të dhënat nga sistemi i raportimit për borxhin e jashtëm dhe kërkesat e BJKJ-së, për kreditë që duhet të regjistrohen në BPRMV. Në rastin e interesave nga depozitat dhe kreditë, bëhet një rregullim duke rishpërndarë një pjesë të këtyre të ardhurave në zërin e shërbimeve financiare, bazuar në llogaritjen e eksporteve dhe importeve të shërbimeve të ndërmjetësimit financiar të matura në mënyrë indirekte (FISIM).

Mjetet rezervë: Ky komponent përfshin interesin e llogaritur nga investimi në letrat me vlerë të borxhit të huaj brenda rezervave valutore, si dhe interesin e arkëtuar nga depozitat brenda rezervave valutore. Burimi kryesor i të dhënave janë raportet e BPRMV-së për të dhënat e rezervave zyrtare valutore.

Të ardhurat dytësore

Transferrat në sektorin shtetëror: në pjesën më të madhe ato i referohen ndihmës monetare dhe mallrave të marra nga qeveritë e vendeve të huaja dhe organizatat ndërkombëtare. Burimi i të dhënave për transfertat e parave është transaksioni i pagesave të bankave me shtetet e huaja, ndërsa për transfertat e mallrave janë të dhënat doganore. Burim shtesë i të dhënave mbi tatimet rrjedhëse mbi të ardhurat është Pyetëtori vjetor IJ 22 për vitet e mëparshme.

Transferrat në sektorët e ndërmarrjeve financiare, ndërmarrje jofinanciare, amvisëri dhe institucione jofitimprurëse në shërbim të amvisërive ato konsistojnë në: transfertat personale (transferta rrjedhëse ndërmjet amvisërive rezidente dhe jorezidente) dhe transfertat të tjera (efektivë e blerë dhe e shitur në tregun valutor, tatimi rrjedhës mbi të ardhurat dhe pasuria, kontributet sociale, përfitimet sociale, primet e sigurimit dhe kompensimi nga sigurimi, etj.). Burimi bazë i të dhënave është qarkullimi i pagesave të bankave me shtetet e huaja dhe dokumenti i vetëm doganor (DVD), për transfertat në mallra. Letrat me vlerë të blera dhe të shitura në tregun valutor sipas Manualit BPM6 duhet të klasifikohen në llogarinë financiare të bilancit të pagesave. Megjithatë, duke qenë se një pjesë e madhe e këtyre fondeve burojnë nga arkëtimet e rezidentëve nga jorezidentët për mallrat dhe shërbimet e ofruara (ekonomia gri) dhe nga transfertat e marra në para të huaja efektive, këto transaksione regjistrohen si pjesë e llogarisë rrjedhëse të bilancit të pagesave (të ardhurat dytësore).

LLOGARIA E KAPITALIT

Llogaria e kapitalit tregon blerjen/vënien në dispozicion të mjeteve jofinanciare të paprodhuara dhe transfertave kapitale, në bazë bruto, për të cilat burimi bazë i të dhënave është qarkullimi i pagesave të bankave jashtë vendit, si dhe sistemi i raportimit për borxhin e jashtëm. dhe kërkesat (BJKJ).

LLOGARIA FINANCIARE (KREDITIMI NETO/DEBITIMI NETO)

Investimet direkte: Investimet direkte paraqiten sipas parimit të mjeteve dhe detyrimeve. Në kuadër të investimeve direkte, janë paraqitur veçmas investimet e investitorëve direkt, investimet e kthimit dhe investimet ndërmjet ndërmarrjeve të lidhura horizontalisht. Investimet direkte përfshijnë kapitalin e vetanak, riinvestimin e fitimeve dhe instrumentet e borxhit. Instrumentet e borxhit përfshijnë kreditë tregtare, huatë dhe instrumente të tjera borxhi ndërmjet subjekteve të lidhura. Kërkesat dhe detyrimet ndërmjet institucioneve depozituese dhe institucioneve të tjera financiare (me përjashtim të fondeve të pensioneve dhe shoqërive të sigurimit) përjashtohen nga instrumentet e borxhit ndërmjet subjekteve të lidhura dhe ato paraqiten në instrumentin financiar përkatës.

Burimi i të dhënave për depozitat e parave të gatshme është sistemi i raportimit të qarkullimit të pagesave të bankave jashtë vendit (PJV), ndërsa për depozitat e mallrave është

dokumenti i vetëm doganor (DVD) për tregtinë e jashtme të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Për fitimin e riinvestuar për vitin aktual janë bërë vlerësime në bazë të rezultateve të Raportit Tremujor mbi rezultatin financiar të arritur dhe të planifikuar në vitin aktual (SHVK) dhe në bazë të rezultatit financiar të arritur në vitin paraprak. Të dhënat për vitet e mëparshme rishikohen në baza vjetore, ku si burim kryesor përdoret pyetësori vjetor për investimet në/nga jashtë (SC 11 dhe SC 22). Burimi i të dhënave për kreditë në kuadrin e instrumenteve të borxhit është sistemi i raportimit për borxhin dhe kërkesat e jashtme (BJKJ), ndërsa burimi i të dhënave për kreditë tregtare janë raportet tremujore për kërkesat dhe detyrimet bazuar në operacionet tregtare të rezidentëve jashtë vendit (RTKA). Për pjesën tjetër të kërkesave dhe detyrimeve të subjekteve të ndërlidhura, si burim të dhënash përdoret Pyetësori për njoftimin e detyrimeve kontraktuale.

Shlyerja e detyrimeve dhe dëmeve (PDA) dhe Pyetësori Vjetor për investime në/nga jashtë (IJ 11 dhe IJ 22).

Investimet e portofolit: Deri në vitin 2015, burimi i të dhënave për investimet e portofolit, nga ana e mjeteve, është qarkullimi i pagesave të bankave jashtë vendit. Duke filluar nga janari 2015, si të dhëna përdoren raporti për gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë dhe aksionet në fondet e investimeve (VHC - 1) dhe raporti për gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë të borxhit (VHC - 2). burimi). Burimi kryesor i të dhënave për investimet e portofolit nga ana e detyrimeve është qarkullimi i pagesave të bankave me vendet e huaja.

Investime të tjera:

Kapitali i mbeutur vetanak: Kapitali i mbetur vetanak përfshin investime në aksione në kompani nën 10%. Burimi i të dhënave është qarkullimi i pagesave të bankave jashtë vendit.

Valutat dhe depozitat: Të dhënat i referohen kryesisht ndryshimeve në mjetet në valutë të huaj dhe detyrimet në valutë të huaj të bankave. Burimi i të dhënave janë pasqyrat bankare mujore - KNBIFO dhe qarkullimi i pagesave të bankave me vendet e huaja. Ndryshimet në mjetet dhe detyrimet në valutë të huaj të bankave shprehen me përjashtim të pjesshëm të ndryshimeve ndërvalutore. Ndryshimet në mjetet valutore të popullsisë përfshijnë depozitimin neto të llogarive valutore të qytetarëve në sistemin bankar minus importin e mallrave nga persona fizikë. Burimi i të dhënave për depozitimin neto të llogarive në valutë të huaj është qarkullimi i pagesave të bankave me vendet e huaja, ndërsa për importin e mallrave nga persona fizikë janë deklaratat doganore. Si burim shtesë i të dhënave për valutat dhe depozitat e sektorëve të tjerë, përdoren të dhënat për transaksionet përmes llogarive të huaja të sektorëve të tjerë për të cilat Banka Popullore ka lëshuar miratim në përputhje me rregulloret në fuqi (raportet mujore - MI).

Kreditë: Kategoria "kredi" tregon përdorimet dhe shlyerjet në bazë të kredive afatgjata dhe afatshkurtra. Burimi i të dhënave është sistemi i raportimit për borxhin dhe kërkesat (BJKJ).

Kreditë tregtare dhe paradhëniet: Kreditë tregtare dhe paradhëniet afatshkurtra (si detyrime neto të kredive tregtare të miratuara jashtë dhe të marra nga jashtë) përfaqësojnë diferencën ndërmjet shkëmbimit fizik të mallrave dhe shërbimeve dhe arkëtimeve, domethënë pagesave për to. Të dhënat për kreditë tregtare si vlerësim rrjedhin nga të dhënat për shkëmbimin e mallrave nga dokumentet doganore dhe arkëtimet dhe pagesat e kryera nga transaksioni i pagesës në bazë të eksportit dhe importit të mallrave, si dhe nga raportet mujore për ndryshime në llogaritë e regjistruara - RM. Nëse vlera e eksporteve fizike është më e madhe se vlera e eksporteve të grumbulluara, diferenca regjistrohet si kredi tregtare e miratuar. Nëse vlera e mallit të importuar është më e madhe se pagesa në bazë të importit të mallrave, diferenca regjistrohet si kredi tregtare e marrë. Burimi i të dhënave për kreditë tregtare afatgjata është Sistemi i Raportimit të Borxhit dhe Kërkesës së Jashtme (BJKJ).

Rezervat valutore: Transaksionet llogariten si ndryshim në bilancin e përbërësve të veçantë të rezervave valutore, duke përjashtuar diferencat e kursit të këmbimit dhe ndryshimet e çmimeve. Burimi i të dhënave janë raportet e BPRMV-së.

Tabelat nr.24 dhe 25 Tregtia e jashtme

Burimi i të dhënave për tregtinë e jashtme është EShSRMV-ja. Të dhënat për shkëmbimin e mallrave të Republikës së Maqedonisë së Veriut me vendet e huaja janë përgatitur në përputhje me standardet themelore statistikore, përkufizimet dhe rekomandimet e OKB-së për konceptet dhe përkufizimet e statistikave të tregtisë së jashtme. Të dhënat e eksportit publikohen në **f.o.b.** dhe për importin e **c.i.f.** bazë.

Tabelat nr.26 dhe 27 Gjendja e investimeve të huaja direkte

Metoda e llogaritjes dhe paraqitjes së investimeve të huaja direkte (IHD) në kornizat ndërkombëtare bazohet në rekomandimet metodologjike të Manualit të FMN-së (Manuali i Bilancit të Pagesave dhe Pozicionit Ndërkombëtar të Investimeve, botimi i gjashtë (BPM6), 2009, FMN) dhe Manualit të OECD (angl. OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment-Edicioni 4).

Në pajtim me standardet ndërkombëtare dhe europiane, të dhënat për gjendjen e investimeve direkte përfshijnë aktivet dhe detyrimet bazuar në:

- kapitali vetanak (duke përfshirë riinvestim të fitimit) dhe
- instrumentet e borxhit, të cilat përfshijnë aktive dhe detyrime nga/drejt shoqërive të lidhura jashtë vendit dhe atë:
 - kredi për subjektet e ndërlidhura;
 - kreditë tregtare dhe paradhëniet e subjekteve të ndërlidhura; dhe
 - mjetet dhe detyrimet bazuar në instrumentet e tjera të borxhit të subjekteve të ndërlidhura.

Për nënkategorinë e **kapitalit vetanak**, burimi bazë i të dhënave janë pyetësorët vjetorë për investimet brenda dhe jashtë vendit (IJ-22 për investimet në vend dhe IJ -11 për investimet jashtë).

Riinvestimi i fitimit metodologjikisht përfshin:

- pjesë e fitimit të shpërndarë në kapital;
- pjesë e fitimit të shpërndarë në rezerva;
- pjesë e fitimit të ndarë për të mbuluar humbjet nga periudha e kaluar;
- fitimet e pashpërndara; dhe
- humbje e pambuluar.

Burimet e mëposhtme të të dhënave përdoren për nënkategorinë e **instrumenteve të borxhit**:

- sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ) dhe sistemi i raportimit të dëmeve të jashtme (NP) përdoren për kreditë e subjekteve të ndërlidhura;
- për kreditë tregtare dhe paradhëniet e subjekteve të ndërlidhura, përdoren të dhënat nga raportet tremujore për kërkesat dhe detyrimet e bazuara në operacionet tregtare të rezidentëve jashtë vendit (RTKA);
- për pjesën tjetër të aktiveve dhe detyrimeve të subjekteve të ndërlidhura, pyetësori i raportimit të rënë dakord përdoret si burim të dhënash

Shlyerja e detyrimeve dhe dëmeve (PDA) dhe të dhënat nga pyetësorët vjetorë për investimet brenda dhe jashtë vendit (IJ 22 dhe IJ 11).

Tabela nr.28 dhe 29 Pozicioni investues ndërkombëtar

Pozicioni Investues Ndërkombëtar (PIN) është një raport statistikor që tregon gjendjen dhe strukturën e kërkesave (mjeteve) financiare të rezidentëve nga jorezidentët dhe detyrimet financiare të rezidentëve ndaj jorezidentëve, të cilat rrjedhin nga operacionet e tyre të ndërsjella. Me fjalë të tjera, MIP është një bilanc i aktiveve dhe detyrimeve financiare ndërkombëtare të një vendi në një datë të caktuar. Ky raport ofron një mundësi për të vlerësuar situatën financiare të vendit, si dhe integrimin ekonomik të ekonomisë vendase në kuadrin ndërkombëtar.

Mjetet financiare ndërkombëtare të vendit përfshijnë pretendime nga investimet direkte, investimet e portofolit, investimet në derivativë financiarë, investime të tjera (në formën e kapitaleve të tjera të kapitalit, valutave dhe depozitave, kredive të miratuara, kredive tregtare dhe paradhënieve, sigurimeve, pensione dhe garancive të skemave të standardizuara dhe llogaritë e tjera të arkëtimit) dhe rezervat zyrtare valutore.

Detyrimet financiare ndërkombëtare të vendit përfshijnë detyrimet e bazuara në investimet direkte, investimet e portofolit, investimet në derivativë financiarë dhe investime të tjera (në formën e kapitaleve të tjera të kapitalit, valutave dhe depozitave, kredive të miratuara, kredive tregtare dhe paradhënieve, skemave të sigurimit, pensione dhe garancive të standardizuara, llogaritë e tjera të pagueshme dhe shpërndarja e të drejtave të veçanta të tërheqjes).

Pozicioni neto i investimeve ndërkombëtare përkufizohet si diferenca midis mjeteve dhe detyrimeve financiare ndërkombëtare.

Komponentët e MIP-it

Raporti i MIP-it përmban komponentë standardë të klasifikuar në tre nivelet:

Niveli i parë i klasifikimit është ndarja e mjeteve dhe detyrimeve.

Niveli i dytë i klasifikimit është ndarja sipas kategorive funksionale, e cila përkon plotësisht me llogarinë financiare të bilancit të pagesave. Sipas këtij klasifikimi, mjeteve dhe detyrimet ndahen në: investime direkte, investime portofoli, derivativë financiarë (përveç rezervave) dhe opsione në aksione të punonjësve, investime të tjera dhe rezerva valutore (vetëm nga ana e aktiveve).

1. *Investimet direkte* pasqyrojnë objektivin e realizimit të një interesi afatgjatë ndërmjet investitorit direkt (rezident i një ekonomie) dhe ndërmarrjes në të cilën është bërë investimi (rezident i një ekonomie tjetër). Investimet direkte përfshijnë investimet me të cilat investitori synon të krijojë një lidhje afatgjatë të përhershme ekonomike dhe/ose të ushtrojë të drejtën për të menaxhuar personin juridik në të cilin investon. Madje, si kriter për përcaktimin e investimeve direkte, me rekomandime dhe standarde ndërkombëtare, përdoret një pjesëmarrje minimale prej 10% (direkte ose indirekte) në kapital. Investimet direkte, përveç transaksionit fillestar të investimit, përfshijnë të gjitha investimet e mëvonshme ndërmjet investitorit direkt dhe ndërmarrjes në të cilën është bërë investimi.

Kjo kategori përfshin gjithashtu investimet e kthimit (investimet e sipërmarrjes me investime direkte në kapitalin e investitorit direkt prej më pak se 10%) dhe investimet ndërmjet ndërmarrjeve të lidhura horizontalisht brenda të njëjtit grup (më pak se 10%). Investimet direkte përbëhen nga: kapitali aksionar dhe aksionet/pjesët e aksioneve në fondet e investimeve (përfshirë riinvestimin e fitimeve) dhe borxhin ndërkompani të subjekteve të lidhura. Kërkesat dhe detyrimet ndërmjet institucioneve depozituese dhe institucioneve të tjera financiare (me

përfshirje të fondeve të pensioneve dhe shoqërive të sigurimit) përjashtohen nga borxhi ndërsheqëror i subjekteve të lidhura dhe paraqiten në instrumentin financiar përkatës.

2. *Investimet e portofolit* përfshijnë investimet në kapitalin vetanak, domethënë letrat me vlerë të kapitalit dhe aksionet/pjesët e aksioneve në fondet e investimeve ku investitori zotëron më pak se 10% të kapitalit vetanak, si dhe investimet në letrat me vlerë të borxhit.

3. *Derivatitë financiarë* (përveç rezervave) dhe opsionet e aksioneve të punonjësve janë instrumente financiare që përfshijnë rreziqe specifike financiare të lidhura me të ashtuquajturat instrumente financiar bazë, tregues ose mall, i cili mund të tregtohet në tregjet financiare pavarësisht nga instrumenti bazë. Vlera e derivatit financiar rrjedh nga vlera e instrumentit financiar bazë.

4. *Investimet e tjera* përfshijnë aktivet dhe detyrimet e bazuara në kapitalin e mbetur, monedhat dhe depozitat, huatë, skemat e sigurimit, pensionet dhe garancitë e standardizuara, kreditë tregtare dhe paradhëniet dhe llogaritë e tjera të arkëtueshme/të pagueshme dhe shpërndarjen e të drejtave të veçanta të tërheqjes.

- kapitali i mbetur i kapitalit - përfshin investimet në aksione në ndërmarrje (të cilat nuk janë shoqëri aksionare) nën 10%;

- valutat dhe depozitat - valutat janë pretendime nga banka qendrore që ka emetuar kartëmonedhat dhe monedhat, nga jorezidentë që i disponojnë ato. Detyrimet e bazuara në depozita janë detyrime të institucioneve depozituese që pranojnë depozita nga jorezidentët, ndërsa të arkëtueshmet në bazë të depozitave lindin në bazë të mjeteve të depozituara pranë institucioneve depozituese jorezidente;

- hua - kërkesat ose detyrimet që rrjedhin nga huadhënia e drejtpërdrejtë e mjeteve financiare (parave) nga kreditori ndaj debitorit në bazë të marrëveshje kredie;

- skemat e sigurimeve, pensione dhe garancive të standardizuara – detyrime të bazuara në rezerva, të drejta dhe provizione të shoqërisë së sigurimit, fondit të pensionit ose emetuesit të garancive të standardizuara ndaj mbajtësve të policës ose përfituesve.

- kreditë tregtare dhe paradhëniet - kërkesat ose detyrimet që rrjedhin nga miratimi i drejtpërdrejtë i kredisë nga një furnizues bazuar në qarkullimin e mallrave dhe shërbimeve, paradhëniet nga blerësi i mallrave dhe shërbimeve dhe kryerja e punëve;

- llogari të tjera për arkëtim/pagesë - që lindin në bazë të instrumenteve të borxhit që nuk përfshihen në grupet e mëparshme;

- të drejta të veçanta tërheqjeje (krijimi neto i detyrimeve) – detyrime të bazuara në ndarjen e të drejtave të veçanta të tërheqjes për anëtarët e FMN-së.

5. *Mjetet valuto* përfshijnë aktivet që janë menjëherë në dispozicion të autoritetit monetar dhe kontrollohen nga autoriteti monetar dhe shërbejnë për financimin e drejtpërdrejtë të çekuilibrit në bilancin e pagesave dhe rregullimin e tërthortë të kësaj disbalance nëpërmjet ndërhyrjes në tregun valutor, në për të ndikuar në kursin e këmbimit dhe/ose për qëllime të tjera.

Niveli i tretë i klasifikimit është ndarja e instrumenteve financiare individuale sipas sektorëve institucionalë.

Njësitë institucionale janë të grupuara në disa sektorë institucionale. Klasifikimi në sektorë institucionale zbatohet vetëm për njësitë rezidente. Ndarja e sektorëve institucionale është në pajtim me sektorët dhe nënsektorët e listuar në SNA 2008, por ato janë paraqitur në nivel më të lartë grumbullimi.

Banorët klasifikohen në sektorët dhe nënsektorët bazë të mëposhtëm:

- banka qendrore (autoriteti monetar);
- institucionet depozituese, përveç bankës qendrore;
- shteti;
- sektorë të tjerë, të ndarë në:
 - institucione të tjera financiare dhe

- ndërmarrjet jofinanciare, amvisëritë dhe institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive.

Banka qendrore është Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Shteti përfaqësohet përmes njësive institucionale që janë formuar përmes proceseve politike dhe kanë autoritet legjislativ, gjyqësor dhe ekzekutiv mbi njësitë e tjera institucionale në një territor të caktuar. Sektori "shtetëror" përfshin nënsektorët e mëposhtëm:

- qeveria qendrore;
- pushteti vendor;
- fondet e sigurimeve shoqërore.

Institucionet depozituese, me përjashtim të bankës qendrore, përfshijnë institucionet, veprimtaria kryesore e të cilave është ndërmjetësimi financiar. Ata kanë detyrime të bazuara në depozita dhe instrumente financiare, të cilat janë zëvendësues të afërt të depozitave. Ky sektor përfshin të gjitha bankat që kanë marrë leje për themelim dhe funksionim nga guvernatori i Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut, si dhe degët e bankave të huaja që kanë marrë leje për hapje dhe funksionim në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Institucione të tjera financiare përfshijnë institucionet financiare jodepozitare dhe ndërmjetësues të tjerë financiarë, si dhe shoqëritë e sigurimit dhe fondet e pensione.

Ndërmarrjet jofinanciare, amvisëritë dhe institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive. Ndërmarrjet jofinanciare përfshijnë njësi institucionale (në pronësi publike ose private), aktiviteti parësor i të cilave është prodhimi i mallrave dhe/ose ofrimi i shërbimeve jofinanciare, të destinuara për shitje. Amvisëritë përkufizohen si persona, ose grupe personash, të cilët ndajnë të njëjtat strehim, të ardhura dhe pasuri nga grupi, dhe që konsumojnë lloje të caktuara të mallrave dhe shërbimeve së bashku. Institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive janë njësi institucionale, veprimtaria kryesore e të cilave është ofrimi i mallrave dhe shërbimeve për amvisëritë dhe komunitetin pa kompensim ose me çmime ekonomikisht të parëndësishme.

Për më tepër, përbërësit e veçantë në kuadrin e "investimeve të tjera" (valutat dhe depozitat, huatë, kreditë tregtare dhe paradhëniet dhe llogaritë e tjera të arkëtueshme/të pagueshme) klasifikohen gjithashtu sipas maturimit në: afatshkurtër (me maturim deri në një vit) dhe afatgjatë (me maturim më shumë se një vit).

Vlerësimi i instrumenteve brenda kategorive funksionale

Në kuadër të PNI-së vjetore, investimet direkte vlerësohen me vlerën kontabël. Investimet e portofolit, nga ana e aktiveve dhe detyrimeve, vlerësohen me çmimin e tregut, me përjashtim të kapitalit dhe aksioneve/pjesës së aksioneve në fondet e investimeve, të cilat nga ana e detyrimeve vlerësohen me vlerën kontabël.

Instrumentet e tjera vlerësohen me vlerë nominale.

Burimet e të dhënave dhe sqarimet metodologjike për zërat individualë të pozicionit të investimit ndërkombëtar

Pozicioni Ndërkombëtar i Investimeve (PNI) është raport kompleks statistikor që përpilohet në bazë të të dhënave që Banka Popullore mbledh përmes raportimit të tërthortë ose të drejtpërdrejtë.

Investimet direkte

Në kuadër të investimeve direkte, janë paraqitur veçmas investimet e investitorëve direkt, investimet e kthimit dhe investimet ndërmjet ndërmarrjeve të lidhura horizontalisht. Investimet

direkte përfshijnë kapitalin (përfshirë fitimet e riinvestuara) dhe instrumentet e borxhit. Instrumentet e borxhit përfshijnë kreditë tregtare, huatë dhe instrumente të tjera borxhi ndërmjet subjekteve të lidhura. Nga instrumentet e borxhit ndërmjet kërkesat dhe detyrimet ndërmjet institucioneve të depozitave dhe institucioneve të tjera financiare (me përjashtim të fondeve të pensione dhe shoqërive të sigurimit) përjashtohen nga subjektet e lidhura dhe ato paraqiten në instrumentin financiar përkatës.

- Për nënkategorinë e kapitalit vetanak dhe aksioneve/pjesës së aksioneve në fondet e investimeve, për përgatitjen e PNI-së vjetore, përdoren të dhënat nga pyetësorët vjetorë për gjendjen dhe qarkullimin e subjekteve të lidhura (IJ 22 dhe IJ 11). Për përgatitjen e MIP-së tremujore, bilanci llogaritet duke shtuar flukset e bilancit të pagesave për tremujorin aktual te bilanci i kapitalit vetanak dhe aksioneve/pjesëve të aksioneve në fondet e investimeve në fund të tremujorit paraardhës;
- Për nënkategorinë e instrumenteve të borxhit, sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (ND) dhe sistemi i raportimit të të arkëtueshmeve të jashtme (NP) përdoren për kreditë ndaj subjekteve të lidhura, ndërsa të dhënat nga raportet tremujore përdoren për kreditë tregtare dhe paradhëniet e subjekteve të lidhura, për kërkesat dhe detyrimet e bazuara në operacionet tregtare të rezidentëve jashtë vendit (RTKA). Si burim shtesë është përdorur Pyetësi për raportimin e shlyerjes kontraktuale të detyrimeve dhe kërkesave (PDA).

Investimet e portofolit

Për nënkategorinë e PDA-së dhe aksioneve/pjesës së aksioneve në fondet e investimeve:

- nga ana e mjeteve:
 - o për përgatitjen e MIP-së vjetore dhe tremujore, përdoren kryesisht të dhënat mbi vlerën e tregut të letrave me vlerë të huaja në pronësi të tregtuara në tregjet e huaja nga rezidentë të autorizuar për të marrë pjesë në tregjet e huaja të kapitalit, të marra nga Raporti mbi gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë. të vlerës dhe aksioneve në fondet e investimeve (ILV-1);
- nga ana e detyrimeve:
 - o deri në vitin 2016, burimi i të dhënave për investimet e portofolit për përgatitjen e MIP-së vjetore për institucionet depozituese dhe sektorët e tjerë janë të dhënat nga pyetësi vjetor për gjendjen dhe qarkullimin e subjekteve të lidhura (SP 22). Duke filluar nga viti 2017, burimi i të dhënave për investimet në letrat me vlerë është Depozita Qendrore e Letrave me Vlerë (DQLV);
 - o për përgatitjen e MIP-së tremujore për institucionet depozituese dhe sektorët e tjerë, balanca llogaritet duke shtuar flukset e bilancit të pagesave për tremujorin aktual te bilanci i kapitalit vetanak dhe aksioneve/pjesës së aksioneve në fondet e investimeve në fund të tremujorit të mëparshëm.

Për nënkategorinë e letrave me vlerë të borxhit, të dhënat nga të njëjtat burime përdoren për përgatitjen e MIP-së vjetore dhe tremujore:

- nga ana e mjeteve:
 - o për përgatitjen e MIP-së vjetore dhe tremujore, të dhëna për vlerën e tregut të letrave me vlerë të huaja në pronësi të tregtuara në tregjet e huaja nga rezidentë të autorizuar për të marrë pjesë në tregjet e huaja të kapitalit, të marra nga Raporti mbi gjendjen dhe ndryshimet e investimeve në letrat me vlerë të borxhit (ILV-2);
- nga ana e detyrimeve:

- në seksionin e letrave me vlerë të borxhit të emetuara në vend dhe të blera nga jorezidentët, për përcaktimin e çmimit të tregut të letrave me vlerë përdoren të dhënat nga Depozita Qendrore e Letrave me Vlerë dhe Bursa e Maqedonisë, ndërsa në seksionin e letrave me vlerë nga vlera e emetuar. jashtë vendit dhe të blera nga jorezidentët, të dhënat nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ), të dhënat për vlerën e tregut të letrave me vlerë të borxhit të emetuara në datën e bilancit të borxhit, si dhe raporti mujor për letrat me vlerë në pronësi të tregtuara në valutat e huaja janë tregjet e përdorura, të cilat paraqiten nga rezidentë të autorizuar për të marrë pjesë në tregjet e huaja të kapitalit nga ana e aktiveve.

Investime të tjera

Kapitali i mbetur

- Për përgatitjen e MIP-së vjetore, përdoren të dhënat nga pyetësorët vjetorë për gjendjen dhe qarkullimin e subjekteve të lidhura (SHP 22 dhe SP 11). Për të përgatitur MIP-in tremujor, balanca llogaritet duke shtuar flukset e bilancit të pagesave për tremujorin aktual në kapitalin e mbetur në fund të tremujorit të mëparshëm.

Valutat dhe depozitat

- Për MIP vjetore dhe tremujore për institucionet depozituese përdoren të dhënat nga raportet bankare për gjendjen e aktiveve dhe detyrimeve (KNBIFO), përkatësisht raportet mujore për gjendjen kontabël të llogarive nga bankat komerciale, ndërsa për sektorët e tjerë, të dhënat nga raportet mujore për gjendjen e llogarive të rregullta të rezidentëve jashtë vendit (raportet e MI). Për bankën qendrore, për valutat dhe depozitat që nuk përfshihen në kategorinë e rezervave valutore, përdoren të dhënat nga raportet e BPRMV për gjendjen dhe strukturën e mjeteve në valutë.

Kreditë

- Të dhënat përdoren për PNI-në vjetore dhe tremujore për kategorinë e kredive nga sistemi i raportimit për borxhin e jashtëm (BJ) dhe sistemi i raportimit për kërkesat e jashtme (KJ), si dhe raportet e BPRMV për gjendjen e rezervave zyrtare valutore të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Si burim shtesë është përdorur Pyetësi për raportimin e shlyerjes kontraktuale të detyrimeve dhe kërkesave (POZ).

Kredi dhe paradhënie tregtare

- Për nënkategorinë e kredive tregtare afatgjata, të dhënat nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (ND) dhe sistemi i raportimit të kërkesat të jashtme (BJ) përdoren për MIP vjetore dhe tremujore;

Të drejtat e veçanta të tërheqjes

- Të dhënat nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ) përdoren për PNI-në vjetore dhe tremujore.

Rezervat valutore

- Për PNI-në vjetore dhe tremujore përdoren të dhënat nga raportet e BPRMV për gjendjen dhe strukturën e rezervave zyrtare devizore të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Tabelat nr. 30-32 Borxhi i jashtëm bruto, të arkëtueshmet e jashtme bruto dhe borxhi i jashtëm neto

Shpjegime të përgjithshme metodologjike

Regjistrimin dhe mbikëqyrjen e borxhit të jashtëm dhe kërkesave të jashtme e kryen Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëtejshëm: Banka

Popullore), si institucion kompetent në pajtim me Ligjin e Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Ligjin e Veprimtarisë me Valuta të Huaja.

Ky hulumtim statistikor përmban raporte standarde për borxhin e jashtëm bruto, kërkesat e jashtme bruto dhe borxhin e jashtëm neto, të cilat sipas Manualit për Statistikat e Borxhit të Jashtëm⁴ përkufizohen si më poshtë:

- **Borxhi i jashtëm bruto** në një moment të caktuar është i barabartë me shumën e detyrimeve aktuale dhe të pakushtëzuara që kërkojnë pagesa të kryegjësë dhe/ose interesit nga debitori në moment të ardhshëm dhe që u detyrohen jorezidentëve nga rezidentët e një ekonomie. Sipas këtij përkufizimi, borxhi i jashtëm bruto përfaqëson shtetin në datë të caktuar të të gjitha detyrimeve të ardhshme të rezidentëve ndaj jorezidentëve, ku përfshihen detyrimet në bazë të kryegjësë, detyrimet e papaguara në bazë të kryegjësë dhe interesit, interesit të përlogaritur si dhe interesit të përlogaritur të vonuar, pavarësisht llojit të instrumentit dhe maturimit;

- **Kërkesat e jashtme bruto** janë gjendja e të gjitha kërkesave rrjedhëse dhe të pakushtëzuara të bazuara në instrumentet e borxhit të mbajtura nga rezidentët nga jorezidentët. Në thelb, përkufizimi i kërkesave të jashtme bruto është identik me përkufizimin e borxhit të jashtëm bruto, duke pasur parasysh faktin se kërkesat e ekonomisë përfaqësojnë borxhin e një ekonomie tjetër;

- **Borxhi i jashtëm neto** përkufizohet si diferenca ndërmjet gjendjes së borxhit të jashtëm bruto dhe kërkesave të jashtme bruto. Borxhi i jashtëm neto, në strukturën e tij, është identik me borxhin e jashtëm bruto, ndërsa paraqitja standarde përbëhet nga një ndarje sipas sektorëve institucionalë, maturiteteve dhe instrumenteve të borxhit.

Sipas Manualit, të dhënat paraqiten për sektorët bazë institucionalë të ekonomisë, si niveli i parë i klasifikimit. Ndarja e sektorëve institucionalë është në pajtim me sektorët dhe nënsektorët e renditur në SNA 2008 dhe i referohet vetëm njësive rezidente.

Banorët klasifikohen në sektorët bazë të mëposhtëm:

- Shteti,
- Banka qendrore,
- Institucionet depozituese, përveç bankës qendrore, dhe
- Sektorë të tjerë

Shteti përfaqësohet përmes njësive institucionale që janë formuar përmes proceseve politike dhe kanë autoritet legjislativ, gjyqësor dhe ekzekutiv mbi njësitë e tjera institucionale në një territor të caktuar. Sektori "shtetëror" përfshin nënsektorët e mëposhtëm: pushtetin qendror; Pushteti vendor; fondet e sigurimeve shoqërore.

Banka qendrore është Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Institucionet depozituese, përveç bankës qendrore, janë institucione me veprimtari parësore ndërmjetësimin financiar. Ata kanë detyrime të bazuara në depozita dhe instrumente financiare, të cilat janë zëvendësues të afërt të depozitave. Ky sektor përfshin të gjitha bankat që kanë marrë leje për themelim dhe funksionim nga guvernatori i Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut, si dhe degët e bankave të huaja që kanë marrë leje për hapje dhe funksionim në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Sektorët e tjerë përfshijnë institucione të tjera financiare (institucione financiare jodepozitare dhe ndërmjetës të tjerë financiarë, si dhe shoqëri sigurimesh dhe fondet pensionale), ndërmarrjet jofinanciare, familjet dhe institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë familjeve.

Krahas të dhënave për katër sektorët bazë institucionale, në kuadër të statistikave të borxhit të jashtëm dhe të dëmeve të jashtme, paraqiten veçmas të dhënat për subjektet e ndërlidhura, në rubrikën "Investime direkte: Huatë ndërmjet ndërmarrjeve të lidhura". Duke vepruar kështu, të dhënat paraqiten sipas llojit të lidhjes kapitale me jorezidentë për:

- ndërmarrjet me investime direkte tek investitorët e drejtpërdrejtë;
- investitorët direkt në ndërmarrjet me investime direkte;
- ndërmarrjet e lidhura horizontalisht brenda grupit.

Kërkesat dhe detyrimet ndërmjet institucioneve depozituese dhe institucioneve të tjera financiare (me përjashtim të fondeve të pensioneve dhe shoqërive të sigurimit) përjashtohen nga instrumentet e borxhit ndërmjet subjekteve të lidhura, të cilat tregohen në instrumentin financiar përkatës.

Paraqitja e veçantë e të dhënave për subjektet e ndërlidhura është e rëndësishme për të garantuar përputhshmëri dhe konsistencë me Raportin për Pozicionin Ndërkombëtar të Investimeve, ku këto detyrime të subjekteve të ndërlidhura bëjnë pjesë në kategorinë "investimet direkte" (instrumentet e borxhit).

Për më tepër, niveli i dytë i klasifikimit është ndarja sipas maturitetit, në afatshkurtër (me maturim deri në një vit) dhe afatgjatë (me maturim më shumë se një vit).

Niveli i tretë i klasifikimit është ndarja sipas llojit të instrumenteve financiare.

Sipas Manualit, llojet bazë të instrumenteve financiare janë:

- **valutat dhe depozitat** (valutat janë pretendime nga autoriteti monetar që ka lëshuar kartëmonedhat dhe monedhat, nga jorezidentët që disponojnë ato; detyrimet e bazuara në depozitat janë detyrime të institucioneve financiare që marrin depozita nga jorezidentët, ndërsa kërkesat e bazuara në depozitat rrjedhin nga fondet e depozituara pranë institucioneve financiare jorezidente);

- **letrat me vlerë të borxhit** (krijimi i borxhit ose kërkesave nëpërmjet emitimit/blerjes së letrave me vlerë si pjesë e investimeve të portofolit në vend që tregohen në tregje të organizuara financiare, si dhe jashtë bursës);

- **kreditë** (kërkesat ose detyrimet që rrjedhin nga huazimi i drejtpërdrejtë i aktiveve financiare nga kreditori ndaj debitorit në bazë të një marrëveshjeje kredie);

- **kreditë dhe paradhëniet tregtare** (kërkesat ose detyrimet që rrjedhin nga miratimi i drejtpërdrejtë i kredisë nga një furnizues (furnizues) bazuar në qarkullimin e mallrave dhe shërbimeve, paradhëniet nga blerësi i mallrave dhe shërbimeve dhe kryerja e punëve);

- **të tjera** (kërkesat dhe detyrimet e mbetura lindin në bazë të instrumenteve të borxhit që nuk përfshihen në grupet e mëparshme. Detyrimet shtesë të papaguara nuk janë më pjesë e këtij instrumenti dhe paraqiten në kuadrin e instrumenteve financiare përkatëse); dhe

- **të drejta të veçanta tërheqjeje (DVT)** (ky instrument i referohet vetëm detyrimeve të bankës qendrore bazuar në huamarrjen ndaj Fondit Monetar Ndërkombëtar nëpërmjet shpërndarjes së të drejtave të veçanta të tërheqjes (DVT), si dhe mjeteve të huaja të shprehura në SDR).

Burimet e të dhënave dhe metodologjia për përgatitjen e borxhit të jashtëm bruto dhe kërkesave të jashtme bruto të Republikës së Maqedonisë së Veriut

Burimet e të dhënave për sektorin "shtetëror":

Në anën e borxhit të jashtëm bruto:

- për instrumentin **letrat me vlerë të borxhit**, në pjesën e borxhit sipas letrave me vlerë të borxhit të emetuara jashtë dhe të blera nga jorezidentët, përdoren të dhëna nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (KJ), si dhe të dhëna për vlerën e tregut të borxhit të emetuar. letrat me vlerë të datës së bilancit të borxhit. Për borxhin e bazuar në letrat me vlerë të borxhit të emetuara në vend dhe të blera nga jorezidentët, përdoren të dhënat nga Depozita Qendrore e Letrave me Vlerë dhe Bursa e Maqedonisë për të përcaktuar çmimin e tregut të letrave me vlerë;

- për instrumentin *kreditë instrumentale dhe kreditë tregtare afatgjate* përdoren të dhëna nga: sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ) - të dhënat e kredisë që mbahen në BPRMV dhe që rezultojnë nga regjistrimi individual i detyrimeve në bazë të punëve të veçanta kreditore me të gjithë elementet bazë. Ky regjistrim bën të mundur marrjen e të dhënave për gjendjen e borxhit të jashtëm, përdorimet, shlyerjet, shumën e detyrimeve të papaguara për një kredi specifike, si dhe llogaritjen e interesit të akumuluar etj.

Nga ana e kërkesave të jashtme bruto:

- për instrumentin e *kredisë* përdoret sistemi i raportimit të dëmeve të jashtme (KJ) - regjistrat e kredisë që mbahen në BPRMV-në dhe që rezultojnë nga regjistrimi individual i kërkesave bazuar në punë të veçanta kreditore me të gjithë elementët bazë. Ky procesverbal jep të dhëna për gjendjen e kërkesave, miratimet, arkëtimet, shumën e kërkesave të papaguara për një punë të caktuar kreditore, interesin e akumuluar, etj.

Burimet e të dhënave për sektorin "bankë qendrore":

Në anën e borxhit të jashtëm bruto:

- për instrumentin e *kredisë* - përdoren të dhënat nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ), si dhe raportet e BPRMV-së për gjendjen e rezervave devizore të Republikës së Maqedonisë së Veriut;

- për instrumentin e *të drejtës speciale të tërheqjes* përdoren të dhënat nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ) dhe paraqet huamarrje të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut në Fondin Monetar Ndërkombëtar përmes ndarjes së të drejtave të veçanta të tërheqjes (DVT).

Nga ana e kërkesave të jashtme bruto:

- për instrumentet dhe *depozitat valutore, letrat me vlerë të borxhit dhe DVT-të në pronësi*, përdoren të dhënat nga raportet e BPRMV-së për gjendjen dhe strukturën e rezervave zyrtare valutore të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Burimet e të dhënave për sektorin "institucione depozituese, përveç bankës qendrore":

Në anën e borxhit të jashtëm bruto:

- për instrumentin *valutë dhe depozitat* përdoren të dhënat nga pasqyrat bankare për gjendjen e aktiveve dhe detyrimeve (KNBIFO);

- për instrumentin e *kredisë* përdoren të dhëna nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ) dhe Pyetësori i Raportimit për shlyerjen kontraktuale të detyrimeve dhe kërkesave (PDA).

Nga ana e kërkesave të jashtme bruto:

- për instrumentin *valutë dhe depozitat* përdoren të dhënat nga pasqyrat bankare për gjendjen e aktiveve dhe detyrimeve (KNBIFO);

- për instrumentin e letrave me vlerë të borxhit, në seksionin e letrave me vlerë të borxhit të huaj të emetuara jashtë dhe të blera nga rezidentët, të dhënat për vlerën e tregut të letrave me vlerë të borxhit të blera në datën e bilancit të borxhit, të marra nga rezidentë të autorizuar për të marrë pjesë në tregjet e huaja të kapitalit (Raport mbi gjendjen dhe ndryshimet në investimet në letrat me vlerë të borxhit ILV2);

- për instrumentin e **kredisë** janë përdorur të dhënat nga sistemi i raportimit të dëmeve të jashtme (BJ) dhe Pyetësi për raportimin e shlyerjes kontraktuale të detyrimeve dhe kërkesave (PDA).

Burimet e të dhënave për sektorë të tjerë:

Në anën e borxhit të jashtëm bruto:

- për instrumentin e *kredisë* përdoren të dhënat nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ) dhe pyetësi i raportimit për shlyerjen kontraktuale të detyrimeve dhe kërkesave (PDA);

- për instrumentin *kreditë dhe paradhëniet tregtare afatshkurtra*, përdoren të dhënat nga raportet tremujore për kërkesat dhe detyrimet e bazuara në operacionet tregtare të rezidentëve jashtë vendit (RTK);

- për *instrumentin afatgjatë të kredisë tregtare* përdoren të dhëna nga sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ).

Nga ana e kërkesave të jashtme bruto:

- për instrumentin e *valutës dhe depozitave* përdoren të dhënat për gjendjen e llogarive jashtë vendit të sektorëve të tjerë për të cilët Banka Popullore ka lëshuar miratim në përputhje me rregulloret në fuqi (raportet mujore - RM);

- për instrumentin e *letrave me vlerë të borxhit*, në seksionin e letrave me vlerë të borxhit të huaj të emetuara jashtë dhe të blera nga rezidentët, të dhënat për vlerën e tregut të letrave me vlerë të borxhit të blera në datën e bilancit të borxhit, të marra nga rezidentë të autorizuar për të marrë pjesë në tregjet e huaja të kapitalit (Raport mbi gjendjen dhe ndryshimet në investimet në letrat me vlerë të borxhit ILV2);

- për instrumentin e *kredisë* përdoren të dhënat nga sistemi i raportimit të dëmeve të jashtme (BJ) dhe pyetësi për raportimin e shlyerjes kontraktuale të detyrimeve dhe kërkesave (PDA);

- për instrumentin *kreditë dhe paradhëniet tregtare afatshkurtra*, përdoren të dhënat nga raportet tremujore për kërkesat dhe detyrimet e bazuara në operacionet tregtare të rezidentëve jashtë vendit (RTK);

- për instrumentin *kreditë tregtare afatgjata*, përdoren të dhëna nga sistemi i raportimit të dëmeve të jashtme (BJ).

Burimet e të dhënave për subjektet e ndërlidhura – investimet direkte:

Si burim bazë të të dhënave për detyrimet dhe kërkesat e subjekteve të ndërlidhura përdoren si më poshtë:

- për kreditë e subjekteve të ndërlidhura, sistemi i raportimit të borxhit të jashtëm (BJ), sistemi i raportimit të kërkesave të jashtme (KJ) dhe Pyetëtori për raportimin e shlyerjes kontraktuale të detyrimeve dhe kërkesave (PDA), ku ekziston mundësia për të përcaktuar lidhja e ndërsjellë e kreditorëve dhe debitorëve;

- për kreditë tregtare dhe paradhëniet e subjekteve të ndërlidhura, përdoren të dhënat nga raportet tremujore për kërkesat dhe detyrimet në bazë të operacioneve tregtare të rezidentëve jashtë vendit (RTKA);

- për kërkesat dhe detyrimet për arsye të tjera, të dhënat nga pyetësorët vjetorë për gjendjen dhe qarkullimin e subjekteve të lidhura përdoren si të dhëna burimore shtesë (IJ 22 dhe IJ 11).

Të dhëna për borxhin publik dhe privat

Në zërat e memorandumit të raportit standard për borxhin e jashtëm bruto dhe kërkesat e jashtme bruto, veçmas shfaqen të dhëna për borxhin/kërkesat e jashtme të sektorit publik dhe privat.

Sektori publik përfshin Qeverinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut, Bankën Popullore, kompanitë tregtare publike jofinanciare dhe bankat publike.

Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut përbëhet nga autoritetet publike dhe agjencitë e tyre. Këto janë institucione që ushtrojnë pushtetin legjislativ, gjyqësor dhe ekzekutiv në territorin e një vendi. Qeveria përbëhet nga:

- njësitë e qeverisjes në të gjitha nivelet - pushteti qendror dhe vendor;
- të gjitha fondet sociale në të gjitha nivelet e qeverisjes;
- të gjitha institucionet jofitimprurëse jo-tregtare që kontrollohen ose financohen nga institucionet qeveritare.

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut është banka qendrore e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Shoqëri tregtare publike është shoqëri tregtare jofinanciare që kontrollohet nga institucionet qeveritare, ku kontrolli nënkupton aftësinë për të përcaktuar politikën e menaxhimit të shoqërisë duke emëruar drejtorë; nëpërmjet pronësisë së mbi 50% të elektoratit; ose nëpërmjet një akti, dekreti ose rregulloreje të veçantë që i mundëson qeverisë të përcaktojë politikën e biznesit ose të emërojë drejtuesit.

Bankat publike janë banka të themeluara dhe të kontrolluara nga qeveria, por janë institucionalisht të ndara prej saj.

Sektori privat përfshin të gjithë rezidentët e tjerë, të ndarë në institucione depozituese private dhe në sektorin privat jobankar.

Metoda e vlerësimit

Përsa i përket vlerësimit, vlera nominale përdoret për të gjitha instrumentet, me përjashtim të letrave me vlerë të borxhit, ku borxhi paraqitet me vlerën e tregut. Kjo përputhet

plotësisht me mënyrën se si ato janë paraqitur në pozicionin e investimeve ndërkombëtare të vendit.

Gjendja përfshin shumat e interesit të akumuluar (angl. accrual).

Të dhënat për gjendjen e borxhit, planet e shlyerjes, detyrimet e papaguara, interesat e përlogaritura dhe kreditë e përfunduara llogariten në valutë raportuese me kursin e mesëm të këmbimit të Bankës Popullore në datën e mbylljes. Flukset e bazuara në borxhin e jashtëm, fondet e tërhequra dhe pagesat këmben me kursin e mesëm të këmbimit të Bankës Popullore në datën e kryerjes së transaksioneve. Ndryshimet në kushtet ndërmjet dy periudhave raportuese mund të rezultojnë nga transaksionet, ndryshimet e çmimeve dhe/ose të kursit të këmbimit dhe ndryshime të tjera në vëllim.

Tabela nr. 33 Rezervat valutore

Të dhënat i referohen gjendjes së rezervave valutore dhe mjeteve të tjera valutore të BPRMV-së në datë të caktuar.

Mjetet valutore përkufizohen si aktive që janë menjëherë në dispozicion të autoritetit monetar dhe të kontrolluara nga autoriteti monetar dhe shërbejnë për financimin e bilancit të pagesave nëpërmjet ndërhyrjes në tregun valutor për të ndikuar në kursin e këmbimit dhe/ose për qëllime të tjera.

Rezervat valutore si fonde të disponueshme dhe të kontrolluara nga autoritetet monetare përbëhen nga: ari monetar, të drejtat e veçanta të tërheqjes (SDR-Special Drawing Rights), pozicioni i rezervës pranë FMN-së dhe fondet e rezervës valutore.

Komponentët e veçantë të rezervave valutore përcaktohen në përputhje të plotë me metodologjinë e Fondit Monetar Ndërkombëtar (Manual për Bilancin e Pagesave dhe Pozicionin Ndërkombëtar të Investimeve, botimi i gjashtë).

Gjendja e rezervave valutore llogaritet sipas kursit mesatar të këmbimit të BPRMV-së në ditën për të cilën publikohen të dhënat.

Ari monetar

Ari: Kategoria "ari monetar" përfshin arin e trajtuar nga BPRMV, i cili përbëhet nga ari monetar i mbajtur në thesarin e BPRMV-së, dërgesat ari, ari monetar i depozituar në bankat e huaja dhe ari monetar në tranzit.

Depozitat e arit: Depozitat e arit përfshijnë arin me afat në bankat e huaja për një periudhë më të gjatë kohore.

Rezervat valutore

Depozitat në bankat e huaja: Kjo kategori përfshin mjetet në valutë në llogaritë rrjedhëse me bankat e huaja dhe mjetet me afat në valutë jashtë vendit.

Efektiviteti në thesar: Efektiviteti në thesar përbëhet nga paratë e huaja efektive që janë në thesarin e BPRMV-së, çeqet e huaja në valutë të pranuar në thesar, çeqet e dërguara për arkëtim jashtë vendit.

Letrat me vlerë: Kjo kategori përfshin vendosjet në letrat me vlerë me kupon dhe skonto të borxhit, të emetuara ose të garantuara nga vende të huaja, banka qendrore, banka shumëpalëshe të zhvillimit dhe institucione financiare ndërkombëtare, si dhe vendosje në

obligacione të siguruara. Letrat me vlerë deklarohen me vlerën e tregut, duke përfshirë shumën e interesit të përlogaritur.

Tabelat nr. 34 dhe 35 Kursi i këmbimit të denarit - mesatarja për periudhën dhe në fund të muajit

Kurset mesatare vjetore të këmbimit llogariten si mesatare aritmetike e kurseve mesatare mujore të këmbimit.

Kurset mesatare tremujore të këmbimit llogariten si mesatare aritmetike e kurseve mesatare mujore të këmbimit të tremujorit të caktuar.

Kurset mesatare mujore të këmbimit llogariten si mesatare aritmetike e kurseve mesatare ditore të këmbimit.

Kursi i këmbimit në fund të muajit është kursi mesatar ditor nga lista e kursit të këmbimit të BPRMV-së për ditën e fundit të muajit.

Tabela nr. 36 Indekset e kursit efektiv të denarit

Kursi real efektiv i këmbimit paraqet një numër indeksues i cili fitohet si produkt i indeksit të kursit nominal efektiv të këmbimit të denarit dhe indeksit të çmimeve relative.

Indeksi i kursit nominal efektiv të këmbimit (NEDK) të denarit llogaritet si mesatare gjeometrike e ponderuar e mesatares dypalëshe mujore, kurset e këmbimit të pesëmbëdhjetë partnerëve kryesorë të tregtisë së jashtme të Republikës së Maqedonisë së Veriut (Austria, Bullgaria, Kroacia, Gjermania, Greqia, Italia, Rusia, Rumania, Sllovenia, Turqia, SHBA, Serbia, Zvicra, Ukraina, Britania e Madhe), me periudhën bazë 2015= 100 dhe ponderët në bazë të tregtisë së jashtme në 2010-2012.

Indeksi relativ i çmimeve është raporti ndërmjet indeksit të çmimeve vendase dhe indeksit mesatar të ponderuar të indekseve të çmimeve të huaja të vendeve që korrespondojnë me përzgjedhjen e vendeve, valutat e të cilave janë përdorur në llogaritjen e NEDK-së të denarit, me një periudhë bazë. e 2015=100 dhe ponderët e bazuara në shkëmbimin e tregtisë së jashtme në vitet 2010-2012. Për ta bërë këtë, indeksi i çmimeve të konsumit (CPI) dhe indeksi i prodhimit të produkteve industriale (PPI) përdoren si deflatorë.